

PIĆ (1987) *vb impf*

inf pić (729). ◇ *praes 1 sg* piję (35). ◇ *2 sg* pijesz (14). ◇ *3 sg* pije (204). ◇ *1 pl* pijemy (7) *KrowObr, HistAl, RejPos, RejPosWiecz², CzechRozm, RejZwierc, KochPs, pij(e)m (3) BielKom, SkarŻyw, LatHar*; -emy (1), -(e)my (6). ◇ *2 pl* pijecie (8). ◇ *3 pl* piją (116). ◇ *praet 1 sg m* -em, -m pił (9). *f* piłam, -em piła (3). ◇ *2 sg m* piłeś, -eś, -ś pił (6). ◇ *3 sg m* pił (92). *f* piła (10). *n* piło (1). ◇ *1 pl m pers* pilismy, -smy pili (5). ◇ *2 pl m pers* piliście, -ście pili (4). ◇ *3 pl m pers* pili (87). *m an* piły [cum N: konie] (1). *subst* piły (5). ◇ *plusq 3 sg m* był pił (1). ◇ *fut 1 sg m* będę pił (24), pić będę (9), będę pić (5); będę pił *BierEz, WróbŻołt (2), HistAl, LubPs, KrowObr (2), BibRadz, BielKron, SkarKaz*; pić będę *RejPos (3)*; będę pić *OpecŻyw (3)*; będę pił : pić będę : będę pić (6:1:-), *RejPosWiecz³ (1:1:-), LatHar (2:1:2), WujNT (5:3:-)*. *f* będę piła (1). ◇ *2 sg m* będziesz pił (18), będziesz pić (5), pić będziesz (5); będziesz pił *Leop (2), OrzRozm, BielKron, HistRzym, WujNT, WysKaz*; będziesz pić *BielŻyw, RejZwierc, HistHel*; pić będziesz *BiałKat*; będziesz pił : będziesz pić : pić będziesz *FalZioł (6:1:-), BibRadz (2:1:1), SienLek (2:-:2), BudBib (1:-:1)*. ◇ *3 sg m* będzie pił (18), pić będzie (14), będzie pić (6); będzie pił *WróbŻołt, MurzNT, BielKron, GórnDworz, KochPs*; pić będzie *LubPs (2), Leop, BibRadz, RejZwierc, LatHar, WujNT (2)*; będzie pić *OpecŻyw, SienLek, BudBib*; będzie pił : pić będzie : będzie pić *FalZioł (12:4:3), RejPos (1:2:-)*. ◇ *1 pl m pers* będzi(e)m(y) pić (7), pić będzi(e)my (1) *KromRozm II*; -(e)m (6) *LubPs, Leop, BibRadz, BudBib (2), WujNT, -(e)my (2) KromRozm II, RejPos*. ◇ *2 pl m pers* pić będziecie (13), będziecie pić (12), będziecie pili (1); pić będziecie *BibRadz (2), RejPos (3), BiałKat, BudNT, ArtKanc, RybGęśli*; będziecie pić *OpecŻyw, SeklKat, KrowObr (2), Leop (2), RejPosWiecz², RejPosWiecz³, WujJud, NiemObr, WerGośc*; pić będziecie : będziecie pili *WujNT (4:1)*. ◇ *3 pl m pers* będą pić (9), pić będą (6), będą pili (1) *RejZwierc*; będą pić *Leop (3), BielKron, RejAp, RejPos*; pić będą *FalZioł, WujNT (2)*; będą pić : pić będą *BibRadz (2:1), BudBib (1:2)*. *m an* będą pili [cum N: psi] (1) *LubPs*. *subst* będą pić (4). ◇ *imp 1 sg* niech piję (1). ◇ *2 sg* pij (169), [pi(e)j]. ◇ *3 sg* niech, niechaj(że) pije (26). ◇ *1 pl* pijmy (10). ◇ *2 pl* pijcie (40), [pi(e)jcie]. ◇ *3 pl* niech, niechajże piją (3). ◇ *con 1 sg m* bych pił (6), bym pił (5); bych *BierEz, OpecŻyw (2), BielKron*; bym *CzechRozm, LatHar (2)*; bych : bym *Leop (1:1), WujNT (1:1)*. ◇ *2 sg m* byś pił (3). ◇ *3 sg m* piłby, by pił (40), bodaj pił (1) *KochFr*. *f* piłaby, by piła (7). *n* by piło (2). ◇ *1 pl m pers* bychmy pili (2) *RejZwierc, BudBib*, bysmy pili (1) *SkorWinsz*. ◇ *2 pl m pers* byście pili (22). ◇ *3 pl m pers* by pili (24). *m an* by pili [cum N: liszka z kozłem] (1) *BierEz*, by piły [cum N: wroble] (1) *KmitaSpit*. ◇ *1 du m pers* bodajżezwa piła (1) *PudlFr 17*. ◇ *con praet 3 pl m pers* by byli pili (1). ◇ *pass praet 3 pl subst* piły się (1). ◇ *impers praes* pije się (3). ◇ *praet* piło się (2). ◇ *con* by pito (1). ◇ *part praes act* pijąc (108), pijący (2) *BielSat, BielRozm*, pi(e)jąc (1) *RejKup*, pijąc (1); -ąc : -ąc *SienLek (6:1)*. ◇ *part praet act* piwszy (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Spożywać napoje; bibere HistAl Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calag, Calep, Cn; potare Mącz, Calag, Calep, Cn; combibere Calep, Cn; lambere, sumere Mącz; comptare, obibere Calep; ducere, ebibere, exsorberere, haurire, ingurgitare, insumere, persorberere Cn (1948)* : Lífzká z kozłem w iedney chwili/ Przyfzli k študni áby pili *BierEz H3v, A2v, D2v [2 r.], D4v, Kv, L, M2; A Iezus vkufiwłfý oné gorzkofci/ niechciál daley pitz. OpecŻyw 149v; PatKaz III 146v; TarDuch C6; [łosoś] gdy fie iuż*

wygikrzy, tedy zafię idzie do morza á pije *FalZioł* IV 44c, I 47d, IV 7b, 19c, V 2, 14 [2 r.]; *BielŻyw* 55; Czemu ludziem gdy mocno piją, albo gdy sie długo łmieią łzi z oczu pochodzą. *GlabGad* B5v, Ev, Gv, G5; kto pierno iáda chce pić *RejRozpr* H2v; *SeklKat* F2v; *RejKup* c7v, h6; a przedsię na ostatek i pić choc w wielkiem pragnieniu [*Franciszek*] niechciał *MurzHist* D4v; *MurzNT Matth* 27/34; inłza rzecz znaczy piéi/ niłz pii *MurzOrt* B2, Bv, B2; *Leop* 2.Reg 16/2, 4.Reg 3/17, 1.Par 11/18; Oná thedy [*Rebeka*] ziąwłzy wnet z łiebie wiádro łwe rzekła/ Piy *BibRadz Gen* 24/45, *Gen* 24/14, 18, 44, I 288c *marg*; Kłiążę gdy łiędzie ná onym kámieniu/ chłop mu przyniełie w czapce wody mowiáć áby pił *BielKron* 275, 14, 20v, 50, 53, 113v (8); *Mącz* 24d [2 r.], 76a, 183b, 301b, 316a, 357a; *SienLek* 4v, 13v, 107v; [*Plebeusz*] łzedłzy pił do łytołci. *HistRzym* 80, 80; *RejZwierc* 80v, 205v; *BudBib Ex* 7/24, *Iudic* 15/19, *Ruth* 2/9, *Esth* 3/15, *Is* 29/8; *BudNT Matth* 27/35[34]; *ModrzBaz* 52; *Oczko* 20, 24v; *Calag* 485a; Tu łos miełzkániec łełni vprágniony pije. *KochPs* 155; *SkarŻyw* 74, 271; Nie pij áż ci łię piérwéy bęđzie chćiało *KochFr* 10; *KochBr* 151; *WerGołc* 241; *Calep* 129b, 219a, 228b, [71]2a, 809b, 828a, b; *LatHar* 700; *WujNT Matth* 27/34; *WysKaz* 9; Otóž wolał bym ie ták piłáć, bije/ pije/ etc. žeby to drugié/ i/ było conłonans. *JanNKar* E4v, E4v; Nie bęđą łpiewáć pijáć *SkarKazSej* 702a.

pić co (351): *ZapWar* 1521 nr 2262; *MetrKor* 37/2v; Muchá [...] Kiedy tłuftá iuchę piłá/ W niey łie włzyłtká zátopiłá. *BierEz* Lv, A2v, N3, N3v, O2v; *OpecŻyw* 160, 173; *PatKaz III* 126; *TarDuch* A6v; Popioł gdy bęđzie na pijawkę połypan/ tedy krew ktorá piłá zwioci. *FalZioł* IV 52c, I 2a, 6a [2 r.], 19a, 156a, IV 6a (26); *BielŻyw* 71 [2 r.], 90; nie roztwarzanego [*pokarmu*] mniej może człowiek pić niłz rozwodnionego, á to dla iego mocnołci. *GlabGad* G8v, Ev, K8; [*Tatarzy*] Pijá wodę, mleko kobyłe, y piwo z prołá warzone. *MiechGlab* 22, 23, 62, [89]; *WróžZółt* 49/13; *RejRozpr* G4, H4v; *LudWieł* B5v; Kupiecz łie prziznaua yłz pił trank oth Plebana *RejKup* q2v, M, R, q3; łtrzez łie od Filipa lekářzá/ á niepiy tego trunku kthoryć ma dáć *HistAl* E2v, E2v, E3, H4, H4v, H5 (10); *KromRozm I* G; *MurzHist* D4v; *MurzNT Matth* 6/25, s. 48v, *Luc* 1/15; *KromRozm II* m4v; Kto wam ták wiele łprzeze iáko ociec miły/ Okazał to Pelikan gdy krew dzyeći piły. *BielKom* C4; *GliczKsiqž* G7v; *LubPs* N3, P5v, gg4v, hh5v; *KrowObr* 122v, 226, 226v, 241; A gdy pił co gorzkiego tedy łáiac wrzełzczał. *RejWiz* 61v; *Leop Deut* 2/6, *Num* 6/20, 21/22, 1.Reg 30/11 [2 r.], 3.Reg 13/8 (20); *OrzList* b3 [2 r.], b3v; *RejZwierc* 32v [2 r.], 84v; Oni bęđą iełć vrodzáie twoie/ á pić bęđą mleko twoie. *BibRadz Ez* 25/4, *Gen* 9/21, *Deut* 9/9, 18, 1.Reg 1/15, *Iudic* 15 arg (21); *Goski* A10; *OrzRozm* E4; wodá łmierdzyłá nie mogli iey Egipcžycy pić *BielKron* 29, 15 [2 r.], 20v, 31 [2 r.], 34v, 38v (35); *Mącz* 160b, 236a, 245c, 443a, 479c, 497b, 498a; *Prot* Dv; *SarnUzn* G7; z zágrzania / žimnego nie piy *SienLek* 10v, 5, 7, 41v [2 r.], 42, 43 (15); *GórnDworz* C3 [2 r.], H6v, Nv [2 r.], Aa8v, Ff7; Iuž był teł co pił y łmiertelnego/ nic nie moze záłzkodzić tobie. *RejPos* 236, 185, 217 [2 r.], 282v, 295v; *BiałKat* 271, 291; *BielSat* D2v, G; *Grzegłm* 27; *RejZwierc* 7, 114, 205v, 237, 243v; *BielSpr* 43; *WujJud* 179, 196v; niemogli Micraimiánie pić wody z przekopu *BudBib Ex* 7/21, *Ex* 7/18, 24, 15/23, 24, 2.Reg 19/35 (20); *HistHel* Bv [2 r.]; *BudNT przedm* b2 [2 r.], *Luc* 5/39; *CzechRozm* 189v; *ModrzBaz* 52, 54; *Oczko* 20v, 22v; *Calag* 245b; A Prymus pił on ołow iáko wodę. *SkarŻyw* 532, A4, 89, 142, 166, 203 (29); *MWilkHist* Gv; *StryjKron* 682; *WerGołc* 258 [2 r.]; *BielSen* 13; *BielSjem* 31 [2 r.]; *KochPieł* 20; *BielRozm* 27; *GórnRozm* D3 [2 r.]; *LatHar* +8, 253, 686; *KołakSzczęł* B2v; Kto łię obžerał/ ábo opijał: teraz niechay połci/ y nic pijánego nie pije. *WujNT* 12, *przedm* 4, *Matth* 6/25,

31, s. 116, 194 (13); Szlachćicy w Kárczmách niemáią bywáć/ gdy im powoli vmyflnégo obcowánia miéwáć/ áni z kmiotkámí w rząd siedoć y piwá pić przyftoi. *SarnStat* 1173, 622; *SiebRozmysl* H4v; *PowodPr* 43, 74; *SkarKaz* 120b [2 r.], 331a; *SkarKazSej* 704b; *KlonFlis* E4; *KlonWor* 6, 69. Cf *pić co na co*; *co za co*; *co w czym*; »da(wa)ć pić«, »pić picie«.

pić co na co [= *po czym*] (1): pożyway [...] wfelkie iagodi czyrwone zwłafzcza doftale Bowiem takowe richley fie w krew obraczią, á tim lepiej gdy nanie kto wino pije albo małmazią. *GlabGad* I6v.

pić co za co (1): Wodę włafną náfzę zá pieniądze piliímy *PowodPr* 10.

pić co w czym [= *skąd*] (2): Woł gdy wodę w káluży pił/ Młode zábięta potłoczył *BierEz* N4; *BielKron* 441v.

pić co [= *skąd*] (4): Ia tedy morze będę pił. *BierEz* D4v; *KochJez* Bv; By wízytek Rhen zebrána moc Niemiecka piłá *KochFr* 58; *ZawJeft* 16.

pić co [= *jaką ilość*] (1): Y wody w miarę nápijąc fię będziefz/ Ízofstą część Hinu/ od czáfu do czáfu/ pić będziefz. *BudBib Ez* 4/11.

pić czego [*składnia zależna od czasownika nadrzędnego (w tym: „dać” (5), „chcieć” (2), „nauczyć (się)” (2), „zakazać” (2), „kazać”)*] (12): *BierEz* M; á będzie kto pił to wino/ tym fie mu będzie wiéczey chciało wina pić. *FalZioł* IV 37d; Przefto tedy wodę gotowáć/ y wino z wodą miéfzác/ [...] to naprzod Włofzy wymyflili/ ktorzy fie Linphowánego winá pić náutzyli. *KrowObr* 122v; *BielKron* 403; Máchomet/ [...] widząc íwoie Turki z przyrodzenia być miékkie/ á do pićia chętnie/ zgołá im zákazał pić winá *ModrzBaz* 82v; *StryjKron* 432; *WerGość* 264. Cf »da(wa)ć pić«.

pić czego [*funkcja supinum = aby pił*] (1): Wilk w on czás gdj dzień wielki/ przyfzedł pić wody do rzeki *BierEz* M2.

pić z czego [= *co*] (17): *OpecŻyw* 50, 90, 93; Z tichże vod będą pić wízytki żwierzęta polne *WróbŻołt* 103/11; *LubPs* S; *KrowObr* 122; *Leop Matth* 26/29, *Mar* 14/25; Krolowa też wziąwízy kielich dawála pić káždemu mowiác/ piyćie z tego wízytcy śmierć páńfká obiawćie *BielKron* 214v; *RejPosWiecz*³ 96; *LatHar* 691, 706; Káždy ktory pije z tey wody/ záfię będzie prágnął *WujNT Ioann* 4/13 [*przekład tego samego tekstu OpecŻyw* 50], *Matth* 26/29, *Mar* 14/25, *Luc* 22/18. Cf »da(wa)ć pić«.

pić z czego [= *czym*] (20): *LibMal* 1546/114; przy godowáníu náfzego krolá tákowy íeft obyczay íz goduiący íefli chcą biorą kubki s których piją *HistAl* F2v; *MurzNT* 106 *marg*, 143v *marg*; á czyiá rzecz okaże fie być mędrífa niżli drugiego/ da mu Krol Dáryuíf dary wielkie/ chodź w páwłoce/ ze zlotá pić *Leop* 3.*Esdr* 3/6, 2.*Reg* 12/3, *Dan* 5/23; *BibRadz Iudic* 15 *arg*, *Ier* 25/28; *BielKron* 50, 344; *Mqcz* 37a, 309d; á znałem íednego co z roftruchániká (íz raz íniego wypíł íyrop) żadną miarą pić nie mógł *GórnDworz* H7, Ee7v, Hhv; *RejPos* 313v; *SkarŻyw* 52; *PowodPr* 43; *SkarKazSej* 668a.

pić czym (8): *BielŻyw* 71 [2 r.]; Piią wino czáfzami *BibRadz Am* 6/6; *GórnDworz* Aa8v, Llv; Pátrzná thy kráie gdzie czebrem piwo piją *RejZwierc* 7; *BudBib Gen* 44/5, *Am* 6/6; [*WujBib Dan* 5/3].

pić skąd [*w tym: z czego* (25), »skąd” (2)] (27): *OpecŻyw* 49v; Wodę z rzeki Tebaliany piyemy *HistAl* I6, H6, I7v; *KromRozm II* m4v; *Leop Num* 21/22; *RejZwierc* 84v; A wždy to rzeczyífko pełne wody będzie/ íkąd wy íámi/ íthádá wáfze y bydlá wáfze pić będziecie. *BibRadz* 2.*Reg* 3/17, *Is* 36/16, *Ioann* 4/12; Wodę z zdroiu piy nachíłkiem. *Goski* A10; *BielKron* 50, 84; *Corrivaes*, Którzi z yednego

zdroyu piyą. *Mącz* 357a; *SienLek* 43v; *BudBib Ex* 7/18, 21, 24, 15/23, 3.Reg 17/6, *Ier* 2/18 [2 r.]; *HistHel* Bv [2 r.]; *Iéy* [*Niobe*] bowiem lzy ferdeczné skále przeniakaia/ Y przeźroczyftym z góry ftrumieniem fpadaia. Skąd źwierz y ptáftwo pije *KochTr* 15; *WujNT Ioann* 4/12, s. 602.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z odpowiednikiem to (8); co (13)] (13): *RejKup* q7v; Bráá thedy [*Judyt*]/ y iádła y piá przed nim [*Holofernesem*] to co byłá nágotowála dziewczká iey. *Leop Judith* 12/19; by ták włyficy pili/ To co lie chce/ táńfzeby záuždy winá były. *RejZwierz* 30v, 30v; *Goski* A5; *SienLek* 42v, 43v; to pił co vwárzył. *RejZwierc* 252; *BudNT Luc* 10/7; *Oczko* 24v; Páni domá co chce to ie/ pije *BielSjem* 6; *WujNT Luc* 10/7; *PowodPr* 22.

W połączeniach szeregowych (24): *BierEz* Qv; *FalZioł* V 47; A nye nááladuyá ci dzyeń po dzyeń lubońci? ktorzy włyftkę wolnoć y wyarę krzełciyáńfká ná tym fádzą/ áby yełć/ pić/ czynić/ nychác/ co/ á kyedy/ á yáko kto chce *KromRozm I D4*; *KrowObr* 140 marg, Ss3v; *Leop Is* 65/13; *OrzList* h4v; *BibRadz 3.Esdr* 4/10, *Luc* 17/28; *Moiżefz* rzekł: Pánie Aniołom nic po zakonie/ gdyż fá Duchowni á nie cielefni/ nie piją/ áni iedzą/ áni grzełzą/ áni lie płodzą/ áni vmieráia. *BielKron* 463v, 268, 450; *RejPos* 82v; *RejPosWstaw* [21²]; *SkarŻyw* 160, 399, 457; *CzechEp* 213, 262, 308; nie ielt to można rzecz choćiaiby Krol Iego Mość nic inego nie czynił/ nie iadł/ nie pił/ nie fpał/ iedno fádził *GórnRozm* C3v, I2v; *KmitaSpit* B3; *SkarKazSej* 670b; [Temu fie niedziwuy co małz Alie to fobie lieko zwáfz Iako tzudzego nie choway Iec/ piey/ fzáfuy y pożyway. *SenekaMymer* 1532 A4v].

W przeciwstawieniach: »pić ... pragnąć (5), nie ugasić pragnienia, jeść« (7): *HistAl* K4v, K5; *Otho* fludzy moi będą pić/ á wy będziecie pragnąć [*serui Mei bibent, et vos sitiētis*]. *Leop Is* 65/13; będziecie ieść á nie náiećie fię/ pic [!] będziecie á wždy prágńienia nie vgásićie *BibRadz Agg* 1/6; *Quo plus sunt potae plus situntur aquae*/ [...] ym kto więcey wody piye/ tym więcey prágńie. *Mącz* 316b; *RejPos* 82v; *KochSz* C2.

W porównaniach (4): *PatKaz III* 126; *GlabGad* G3v; *Abowiem* iáko iedząc y piiąc żywot cielefny bierzemy/ ták wierząc w Kryftulá stawamy fie vczełftnikámi ciála iego *WujJudConf* 99v; *SkarŻyw* 203.

W charakterystycznych połączeniach: pić drożdże, gorzałeczkę, jad (2), juchę, krew (11), miód (7), mleko (7), mocz (7), moszcz, ocet (4), oliwę, ołow, piołynek, piwo (16), pomyje, rosę, rzecz pijaną, serop, sok (3), sycerę (2), szechar (3), trunk (3), truciznę (2), trunk (4), wino (104), wodę (102), wodkę, złoto, żość; pić morze, *Ren*, *Tagowe wody*, *Turosno*; pić z czasie (2), z konwi, z kubka (7), z naczynia (2), z ręki, z rostruchnika, z statku (2), ze złota (2); pić z cysterny, z jeziora, z Nilu, z opoki, z potoka, z przekopu, z rzeki (4), z skały, z strugi, z strumienia, ze studni (4), z szychora, ze zdroju; pić z winnego owocu (2), z owocu winnej macice (7), z rodzaju (urodzenia) macicznego (2); pić cebrem, czaszą (2), korczakiem, kubkiem (3), rękoma; kazać (zakazać) pić (6), moc (5), nauczyć się (2); pić przez dzięki, w próżnowaniu; pić część hinu (2), hojnie (3), ile chce, ile potrzeba, kubek, mało (5), w miarę, miarkę, miernie (5), w mierności (2), mocno, nad potrzebę, prawdziwie, do sytości (2), trochę, pod wagą, wiele (8), nad zwyczaj; pić barzo, bezmiernie, z chucią, chwytając językiem, dobrze (5), leniwo, nachyłkiem (4), ssąc, z roskoszą (2), ustawnie, wesele; pić w ten (zamierzony) czas (2), od czasu do czasu (2), często, czyrwca, co dzień (2), jednej godziny, przy obiedzie, jednym razem, pierwszy raz, raz tylko, rzadko (2),

na wieczerkę, przed wieczorem; pić dobrą chwilę, cały (jeden, ten) dzień (4), (przez) (ile) dni (9), (ile) lat, przez cały rok, aż się strawi, aż ustanie, do wieczora (2).

Przysłowia: bibl. Iedzmy y piymy bo wlfytcy zemrzemy [*comedamus, et bibamus cras enim moriemur!* *Vulg Is 22/13*]. *March*¹ A4v; *March*³ V6; *Leop 1.Cor 15/32*; *BibRadz 1.Cor 15/32*; *RejPos 60v*; *BudBib Is 22/13*; *WujNT 1.Cor 15/32*; *SkarKaz 207b*. [Ogółem 8 r.]

Sucho jadł/ wiecz mokro pije *RejKup r6v*.

Frazy: »[komu] (za)chciało się (a. chce się pić)« [szyk zmienny] (3): *BierEz I2v*; *Sitio, Prágne/ chce mi fię pić. Mącz 397c*; gdy fię iey [*dzieweczce*] zbythnie pić záchciało/ weźlá do domku chłopkiego/ áby fię wody nápiła *GórnDworz Bbv*.

»pij zdrow« (1): zákrzyknęło wlfytko woyfko/ piy zdrow íam o Alexánder *OrzRozm N4*.

Zwroty: »pić ciepło (a. gorąco)« [szyk zmienny] = *termopotare Mącz (2)*: Pić gorąco/ korzenno ielć *RejRozpr G4*; *Mącz 454d*.

»da(wa)ć (a. podawać) pić« = *dare bibere (a. potum) Vulg, PolAnt* [*w tym: co (23), czego [składnia zależna od czasownika nadrzędnego] (5), z czego [= co] (1), z czego [= czym] (3), z czym (6)] (43)*: *OpecŻyw 149v*; y wytziłkałem iagody weń y dawałem Faraonowi pitz *HistJóz A4*; *FalZioł II 9a*; *GlabGad H2v*; ktożkolwiek da wam pić kubek źimney wody w imyę moye/ nyeltráci zapláty íwey [*Vulg Mar 9/41*]. *KromRozm I G*; *MurzNT Matth 27/34*; *KromRozm II v2v*; Nie dáy krolom pić winá/ tákież y kfiáżetom *BielKom C3*; *KrowObr 122, 200, 203*; *Leop Gen 21/19*; *BibRadz Gen 24/18*; *BielKron 12v [3 r.]*, 13, 63, 90, 185 (12); *RejAp 130v, 133*; *HistRzym 112v*; *BudBib Dan 1/12*; *BudNT Matth 27/34*; *CzechRozm 148v*; Nákar mię was z mlekiem káże Y miód dam pić/ z złotey czáfze. *MWilKHist G2*; *KochMRot C2v*; *BielSjem 21*; *LatHar 699, 712, 713*; *WujNT Matth 27/34, 48, Mar 15/23, 36, Apoc 16/6*; *SiebRozmyśl K*.

»pić picie (pijane a. zapalające), napoj pijany« = *bibere siceram PolAnt, Vulg* [*w tym: [ile] picia (1), nie pić picia (4)]* [szyk zmienny] (8:1): *FalZioł V 2*; [*matki, które dziatki noszq*] nie miernie fię chowaią [...] wina, albo infze picie zapalające pijac *GlabGad K3*; *MurzNT Luc 1/15*; Rozeyćcie fię/ iedźciefz co natłufcźífze rzeczy/ y piyćcie co nallodífze pićia *Leop 3.Esdr 9/52, Leop 1/15*; pićcie pić co lżejfze/ áby ciáła niezápaliło. *SienLek 41v, 41v, 42*; *WujNT Luc 1/15*.

Szeregi: »czepać i pić« (1): wodę takiefz kupiwífy będziecie czepać y pić [*haurietis, et bibetis*]. *Leop Deut 2/6*.

»pić i napić się« (1): [*bracia u Józefa*] iedli y pili/ y nápiłi fię y náiedli. *BielKron 17v*.

»przyjmować i pić« (1): O gdyćby profty chléb thám przyjmowano/ y tákże profté wino pito/ cóżby pothym rozważániu/ y rozłádzániu człowiekowi íamégo íiebie *BiałKat 271*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»(nie) używać (a. pożywać), (i, a, ale, takiefz, ani, nie) pić« = *comedere et bibere PolAnt; gustare (a. uti) et bibere Vulg* [szyk 7:2] (9): Luty powieda, W mym czáfu krew pułzczać vżyteczno íeít, Lektwarzy vżyway/ wody nie piy. *FalZioł V 46, 47v*; [*mądrość mówi*] Zeydźciefz fię á pożywayćie chlebá moiego/ y piyćcie wino ktoregom wam naláła. *BibRadz Prov 9/5, 3.Esdr 9/2*; [*Machumet potomkom ustawił*] aby [...] Winá nie pili tylko s potráwami go vżywáli *BielKron 165v, 96*; *SienLek 42v*; *BiałKat 291*; *WujNT 1.Tim 5/23*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*]

»(i, ani, ni(e))(z)jeść (a. (z)jadać), (i, a, a(l)bo, także, (a)ni (nie)) pić« = *manducare et bibere HistAl, PolAnt, Vulg; comedere et bibere Vulg, PolAnt; edere et bibere Vulg [szyk 209:29] (238): MetrKor 37/2v; March¹ A4v; Kury iádły wino piły. BierEz O2v, I2v, K, Lv; OpecŻyw 159v, 160; łałatę iedz á wodę piy. FalZioł V 47, I 6a, V 2v, 13v, 48v, 68v (13); przyjaciela ielć abo pić ielth obyczay wilczy albo lwow. BielŻyw 102; GlabGad G3v; March³ V6; WróbŻołt 49/13; LibMal 1544/85v; RejRozpr Ev, G4; SeklKat K2; RejKup R, r6v; Thák wiele ielz y pijelz iż żołądek wielkofcią pokármow obciążony w rozmáitofć niemocy wpada HistAl I8v; MurzHist D4v; MurzNT Matth 6/25, k. 48v, Luc 12/29, 13/26; KromRozm II o3v; BielKom E7v [2 r.]; GliczKsiąż G7v; LubPs N3; KrowObr 140, 226v, 241; Leop 1.Reg 30/11 [2 r.], 16, 2.Reg 11/11, 13, 12/3 (19); RejFig Aa7v; BibRadz Gen 24/54, Deut 9/9, 18, Iudic 19/4, 6 (22); Goski A7, A10; OrzRozm E4; BielKron 8, 17v, 32v, 35, 38v, 62 (31); Claudere coenas dicitur lactuca, Zawrzeć żołądek/ to yeft/ nie pić áni yeść więcey ná to. Mącz 56b, 446d; SarnUzn G7 [2 r.]; SienLek 3v, 4, 4v, 6v, 7 (19); GórnDworz H6v, O6; HistRzym 19, 113v, 114; RejPos 60v, 70v, 185, 202v, 217 (7); RejPosWiecz² 91; BielSat C3v; GrzegŚm 27; RejZwierc 154; BielSpr 43, 49; WujJud 196v; WujJudConf 99v, 191; RejPosWstaw [110³]; BudBib Gen 25/34, Ex 24/11, Iudic 19/21, 2.Reg 19/35, Is 22/13 [2 r.] (9); HistHel C3; BudNT przedm b2, Luc 5/33, 10/7, Act 23/12; CzechRozm 212v; Oczko 19, 31; SkarŻyw 29, 82, 166, 224 [2 r.], [237] (21); StryjKron 161, 355; CzechEp 184, 214 [2 r.]; KochMRot B4v; BielSjem 6, 21; Aczći ia ielcze wąpię/ ábyś złotem władał/ Bo byś hoyniéy pił/ y iadł PudłFr 59; ArtKanc S17; LatHar 253; Choćia tedy iécie choćia piiećie ku chwale Bożey wżytko czynćie. KołakSzczęśl C, B2v; WujNT 25 marg, Matth 6/31, 24/38, Luc 5/33, 12/29 (14); PowodPr 22, 52, 74; SkarKaz 156a, 207b, 351a; PaxLiz D. [Ponadto w połączeniach szeregowych 21 r.]*

»żrzcć i pić« (1): A ktorzy fą ná gorach/ głodem wyzdychaią/ á będą ná sobie żrzcć ciáło swoie/ y krew będą pić [et manducabunt carnes suas, et sanguinem bibent] Leop 4.Esdr 15/58.

Przen (141) : Bo kielich w ręce Páńskiey winá fzczyrego pełen zmieffánia. I náklonił z thego w tho: wzdám iednák drożdze iego nie wynifzczone: będą pić wffýłtcy grzełnicy ziemfcy. Leop Ps 74/9; BibRadz Ier 25/26.

pić co (40): Záchowáy Boże/ żebym przed oblicznością Bogá moiego tho miał vczynić [!]/ áżebym miał krew tych mężów pić Leop 1.Par 11/19; SkarJedn 10; Dla nas/ piłes gorzką żość GrabowSet P4v [idem] SiebRozmysł E; KmitaSpit A2v. Cf Zwroty.

pić co [= z czego] za co (1): Iłdzie tak mam dobrze baczyć Kazal by gi [kufel z trzemi uchy] za grzechy pyć. RejKup h4v.

pić z czego [= co] (3): Abowiem z winá cudzołoftwá iey [bestyjej] pili wżyfcy narodowie [Vulg Apoc 18/3] RejAp 147. Cf »pić z winá gniewu«.

pić z czego [= czym] (2): táki człowiek [który pana swego kazi] nie w kubek s ktorego telko iedná ofobá pić by miáła truciznę kładzie/ ále ftudnię s kthorey wżytcy ludzie czerpáią zaraża fmiertelnym iádem. GórnDworz Ee8. Cf »wdzięczny napoj pić z kielicha«.

pić z czego [= skąd] (4): Przeto ktorzy tego Ducha [Bożego] vcześnicy nie fą/ [...] kopáią ftudnie błotne/ z rowow ziemfkich y z onego błotá piją wśmiárdłą wodę SkarJedn 10; złem fie żyćiem

[kapłanów] od dobrej nauki nie odryway. Pij łplugáwey końwie dobre wino SkarŻyw A4; ArtKanc N17v. Cf »pić wody żywe z bezpiecznego stoku«.

Zwoty: »pić ciemierzycę« = *być szalonym* (1): Bibe helleborum, Pi [!] ciemierzicę/ to yeft/ toś fzałón małz muchy álbo koczki w głowie. *Mqcz* 154b.

»dać [komu] pić wodę żółci« = *zesać [na kogoś] cierpienie* (1): tho mowi Pan zaftępow Bog Ífráelki: Oto ia nákar mię ten lud piołunem/ a dam im pić wodę żółci [*Ego cibabo populum istum absinthio, et potum dabo eis aquam fellis*]. *Leop Ier* 9/15.

»pić gniew (a. kielich wina rozgniewania, a. wino gniewu), z wina gniewu (a. popędliwości wszeteczeństwa)« = *ponosić karę; bibere vino irae* *Vulg* [szyk zmienny] (3:2): *Leop Apoc* 18/3; *RejAp* 123, 138v; Y on pić będzie z winá gniewu Bożego/ ktore zmieszáne iest z fzczyrym winem *WujNT Apoc* 14/10, *Apoc* 18/3.

»pić kielich (a. kubek) Pański« = *służyć Bogu; bibere calicem Domini* *PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (3): Nie możecie pić kubká Páńskie⁸⁰/ y kubká dyabłow/ nie możecie być wczestniki stołu Páńkiego y stołu dyabłow. *BibRadz* 1.Cor 10/21[20]; *KuczKat* 190; *WujNT* 1.Cor 10/21[20] [zawsze przekład tego samego tekstu].

»pić kielich (a. kubek) szatański (a. czartowski)« = *służyć szatanowi; bibere calicem daemoniorum* *PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (3): *BibRadz* 1.Cor 10/21[20]; *KuczKat* 190; *WujNT* 1.Cor 10/21[20]. Cf »pić kielich pański«.

»pić krew« = *być okrutnikiem* (1): Ieć tłuftoć známionuie być człowiekiem wedle ciáła żywiącem/ A pić krew známionuie być okrutnikiem. *BibRadz* I 58d marg.

»krzywdę pić« = *ponosić szkodę* (1): Obćina nogi/ krzywdę pije [*iniquitatem bibens*]/ kto połyła rzeczy przez [...] głupiego. *BudBib Prov* 26/6.

»pić łzy (a. płacz), wino żalosne ze łzami« = *rozpaczać [w tym: nie pić łez* (1)] [szyk zmienny] (4:1): *LubPs* S3v; A ia/ miáłto chlebá/ fzczyrym żyw popiołem/ Y łzy żywé piję/ sídząc zá fwym ftołem. *KochPs* 151, 121; *KochTr* 23; W ięcy [!] fynu miły iuz nie piy łez twoich *WisznTr* 35.

»wdzięczny napój pić z kielicha [Pana]« = *otrzymać dobry, szczęśliwy los* (1): Panći yeft íam cząftką moyą thu z dzyálu moyego/ Bowyemem ya wdzyęcny napoy pił s kyelichá yego *LubPs* D3.

peryfr. »nektar w niebie pić« = *być umarłym* (1): Pálámedes y Phenix cni mężowie mili. Iáko ich męftwá zacne/ dziś ná fwiecie żyią/ Chociaż lámi s fświętami Nectar w niebie piyą. *PaprPan* Ff4v.

»pić jako wodę nieprawość« = *stawać się złym, nieprawym; bibere sicut aquam iniquitatem* *PolAnt* [szyk zmienny] (2): *BudBib Iob* 15/16; Bo to muśi być co Bog íam powiedział/ [...] iż człowiek pije niepráwość/ iáko ziemiá ddzową wodę. *CzechRozm* 116.

bibl. »sąd, na sąd sobie pić« = *zasługiwać na karę, potępienie; iudicium (sibi) bibere* *Vulg* (9:1): I zafię kto ie y pije niegodnie/ łąd íobie ie y pije. *KrowObr* 202v, 202; *RejPos* 89v; *RejPosWiecz*² 95; *BiałKat* 271; *KuczKat* 170, 180; *CzechRozm* 268; *LatHar* 210; *WujNT* 1.Cor 11/29 [zawsze przekład tego samego tekstu].

peryfr. »pić surowy wiatr« = *stać na wietrze* (1): O ty Iemplár moiá/ Długo ten furowy wiátr/ piłá tá myśl twoiá/ Stoiąc tu przededrziámi *GosłCast* 68.

peryfr. »wodę z Parnaskich gor ciekącą pić« = *być poetą (1)*: Byłmy się pobratáli z wámi o Boginie/
Z ktorych wít wielowładnych wczony wierz płyńie. [...] Bysmy wodę z Párnáلكich gor ciekącą pili.
SkorWinsz A3v.

peryfr. »uczoney mało pić wody« = *być niewykształconym (1)*: Nie będę názwan lekkim od
żadnego/ Bym sławił piękność w tobie doświátszoney Kożdemu cnoty. Ieno żem wczoney Máło pił
wody/ nie śmiem się iąć tego. *SzarzRyt A2v.*

peryfr. »mało Pegazkich zdrojow wody pić« = *posiadać mierny talent poetycki (1)*: Niech kto chce
śpiewa: nam się lutnio máło Pegázłkich zdrojow wody pić dośtało. *SzarzRyt D2v.*

peryfr. »pić wody żywe z bezpiecznego stoku« = *zażywać nieśmiertelności (1)*: Pijesz one wody
żywe z bępiecznego łtoku/ Nálewać też śliczna Hebe/ bezśmiertnego łoku. *KlonŻal D4.*

Szeregi: »(i, nie) jeść i (a, nie) pić« = *manducare et bibere Vulg (12)*: *KrowObr 202, 202v; BibRadz I 58d marg; Swe* ciało iesz/ á śwą krew pijesz/ To iesth że śwey corki pożywałz/ ienż iest twe ciało/ y
twa krew. *HistRzym 9v, 9v; RejPos 89; RejPosWiecz² 95; BiałKat 271; KuczbKat 170, 180; CzechRozm 268; WujNT 1.Cor 11/29.*

»nakarmić a dać pić« = *cibare et dare potum Vulg (1)*: *Leop Ier 9/15 cf* »dać pić wodę żołci«.

»pożywać i pić« (1): iefli nie czynię rozładku Ciála y Krwie twoiey/ Pánie IEzu Chryście/ Boże
moy/ winieniem/ y na śąd łobie pożywam y piję. *LatHar 210.*

a) *Nabywać nauk, obyczajów; bibere PolAnt, Modrz (21)* :

pić co (4): *RejKup q7, q7v; BudBib Eccli 24/24[29]*; náuka kácerłka prętko powítaie/ złego
fumnienia ludzi wsię náberze/ á zásię prętko wítaie/ á doły takie zoftáwi w ktorych zásię potym fłepi
ich náłłádownicy/ chcąc czyłtą wodę pić/ błoto naydą *SkarJedn 25.*

pić z czego [= skąd] (1): á ludzie wżeteczni/ [...] żeby/ iáko ieden wczony powiedział/ onego
młodego panięcia [królewicza]/ iákoby półpolitego źrzodła/ z ktorego wżytcy pić mułzą/ niezaráżili
iádem swoim *ModrzBaz 76.*

W przeciwstawieniach: »pić ... pragnąć, zwrocić« (2): Aby się wśfytko szwroczyło Czo się pierwej
zblędem piło *RejKup q7; BudBib Eccli 24/24[29]*.

Szereg: »jeść a pić« = *edere et bibere PolAnt (1)*: Ktorzy mię [mówi mądrość] iedzą tym więcej
łákną/ á ktorzy mię pią ielzcie więcej prągną [Qui edunt me, adhuc esurient; et qui bibunt me, adhuc
sitent]. *BudBib Eccli 24/24[29]*. *Cf też β) Zwrot.*

α) *O nauce Chrystusa; bibere PolAnt, Vulg (7)* : Iefli kto pragnie/ niech ku mnie przyidzie/ á pije.
WujNT Ioann 7/37.

pić co (3), kogo (1): *OpecŻyw 50; BibRadz Ioann 4/14[13]*; á iż czyłtey wody zdrowey náuki y
Ewánieliey nikt nie pije/ iedno z ciála Chryłtułowego ktore iest iáko mowi Apołtoł święty/ kościół
iego. *SkarJedn 11*; w iednym Duchu my wżyłscy w iedno iestelmy okrczeni/ [...] á wżyłscy iednymże
Duchem iestelmy nápoieni (*marg*) iednegożelmy Ducha pili. (-). *WujNT 1.Cor 12/13.*

pić z czego [= co] (1): ktoby pił z oney wody którą mu ia dam/ nie będzie prągnął ná wieki *WujNT Ioann 4/13.*

pić z czego [= skąd] (1): Wiećie słowá me prawdziwe/ że ia mam łtudnice żywe/ z ktorych kiedy
pić będziecie/ wieczną ochłodę weźmiećie. *ArtKanc P4v.*

W przeciwstawieniach: »pić ... pragnąć (a. upragnąć)« (3): kto będzie pić wodę którą iá dám iemu/ niebędzie pragnął na wieki. *OpecŻyw* 50; *BibRadz Ioann* 4/14[13]; *WujNT Ioann* 4/13 [zawsze przekład tego samego tekstu].

β Zwrot: »pić napoj (a. picie) duchowny(-e), z duchownej skały (a. opoki)« = stawać się wyznawcą Chrystusa; *bibere potum spiritalende spiritali petra PolAnt, Vulg* [w tym: jeść i pić (2), używać i pić (2), pożywać i pić (1)] [szyk zmienny] [5:4] (9) : *Leop YY4v*; Y wżycy pili iedno picie duchowne/ ábowiem pili z íkály duchowney/ która zá nimi ízlá/ A thá íkálá byłá Kryftus. *BibRadz 1.Cor* 10/4; *RejPos* 104; *RejPosWiecz*³ 97v [2 r.]; *CzechRozm* 31; *WujNT 1.Cor* 10/4 [2 r.] [zawsze przekład tego samego tekstu].

b) O męce Chrystusa i dla Chrystusa (41) :

Zwrot: »pić kielich, kubek (gorzki, a. pański, a. męki, a. umęczenia), czasę, z kielicha« = *bibere calix Vulg, PolAnt; bibere poculum PolAnt* [szyk zmienny] (26:7:4:4): *OpecŻyw* 100, 106v; *WróbŻółt* mm8, mm8v; Oycze moy niemożeli ten kielich odeydz iedno że bym y pił *Leop Matth* 26/42 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw* 100, *RejPos* 313v, *LatHar* 693, *WujNT*]; *BibRadz Ioann* 18/11; O wszechmocny á dobrotliwy Pánie/ ráczże nam tego wżyczyć z ílki świętey twoiey/ ábychmy też y my nędzni ten kielich twoy círpliwie pić mogli *RejPos* 313v, 311v [3 r.], 313v [3 r.]; A Iezus rzekł im/ niewiećie ocz próśćie/ Mozećieli pić czálzę/ którą ia piję *BudNT Mar* 10/38 [przekład tego samego tekstu *RejPos* 311v [2 r.], 313v], *Mar* 10/38, 39 [2 r.]; *CzechRozm* 227v, 228v, 238; [św. Piotr z Werony] Páná Bogá z młodości próśił/ áby o wiárę S. krwie íwey náftáwić á kielich męki iego pić mogł. *SkarŻyw* 372; *LatHar* 263, 693, 729; Rzekł tedy Iefus Piotrowi: Włóż twoy kord w pochwy. Izali kielichá który mi dáł Oćiec pić nie będę? *WujNT Ioann* 18/11 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw* 106v, *BibRadz*, *CzechRozm* 227v, 238, *LatHar* 729], *przedm* 22 [2 r.], *Matth* 20/22 [2 r.], 23, 26/42, *Mar* 10/38 [2 r.] (20).

c) Używać szczęśliwości wiecznej (19) :

pić co (9): *OpecŻyw* 93v; *KrowObr* 122v; *Leop Matth* 26/29, *Mar* 14/25; *RejPosWiecz*³ 96; *LatHar* 691, 706; A powiedam wam/ iż nie będę pił odtychmiał z tego owocu winney máćice/ áż do dnia onego/ gdy gi będę pił z wámi nowy w kroleftwie Oycá mego. *WujNT Matth* 26/29, *Mar* 14/15 [zawsze przekład tego samego tekstu].

W połączeniu szeregowym (1): w drugi błąd nye mnyeyłły wpádnysz/ iż w kroleftwe bożym á nyebyełkim/ yełć/ pić/ y inych rołkołły čyełstnych wżywać będyemy. *KromRozm II* r4.

Szereg: »jeść i pić« = *edere et bibere PolAnt, Vulg* [szyk 8:1] (9): *OpecŻyw* 95v; iá zrzádzám wám/ iako mi ociec mói zrzádził kroleftwo abyście iedli i pili zaštołem moim/ wkroleftwie moim *MurzNT Luc* 22/30; *KromRozm II* o4, r4; *KrowObr* 2; *RejPos* 316; *LatHar* 718 [2 r.]; *WujNT Luc* 22/30 [zawsze przekład tego samego tekstu]. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

d) W przekładzie *Ps* 109/7 (6) :

pić z czego [= *skąd*] (4): Z byłtrey wody na drodze będzie pił [*De torrente in via bibet*] *WróbŻółt* 109/7; *LubPs* Z4 [2 r.]; *RejPos* 231.

pić co (1): Krwią płynącą będzie pił wodę pátokową. *KochPs* 170.

pić w czym [= skąd] (1): Ná ofátku też tu w tym Pfalmie ieft prorocstwo o męce Páná Kryftułowey/ iáko miał w łtrumieniu krwáwym pić/ to ieft/ iáko miał przez mękę łwá wnidź do wvielbienia łwego *LubPs Z2*.

e) Wchłaniać [co] (5) : ZIemiá defcz piie/ ziemię drzewá piią *KochFr 24*; Bo ziemiá ktora defzcz częłto ná łię pádáiący piie/ y rodzi źiele wżyteczne tym przez ktore bywa łprawowána; bierze błogółławieńłtwo od Bogá. *WujNT Hebr 6/7*.

Szereg: »nie jeść ale pić« (2): Stworzenie to ieft gębká/ wniewyże zá czwierć wagi niemáłz/ á tá ieft cíłáwa/ á nigdy nie ie/ ále dźiuráwemi łtrzewy iáycá pije *HistRzym 25, 25*.

α. W szeregu: »(i, nie, ani) jeść i (albo, ani) pić [z kim]« = *spożywać posiłki, ucztować w czyimś towarzystwie; manducare et bibere Vulg; comedere et bibere PolAnt [szyk 25:2] (27) :* pán Iezus/ [...] z ludzmi obtzuiątz/ iedzątz/ ij pijątz/ przywođził ie ku rozmilowaniu łwému. *OpecŻyw 45v, 90, 93v*; Napirwey małz wiedzieć łkim bęđziefz pić albo iefć, niź bęđziefz godował. *BielŻyw 102, 145*; ZYdom ty rzeczy łą s práwá zábronione. Naprzod iż żaden Krzełćianin niema s nimi iefć áni pić. *GroicPorz hv; Leop Tob 4/18, 12/19, Iudith 12/12, Ier 16/8; BibRadz Ier 16/8; BielKron 43, 49; RejAp 116; SkarŻyw 59, [237], 285; CzechEp 195, 261; WujNT Matth 24/49, Mar 2/16, Act 10/41; SkarKaz 80b, 207a, b [2 r.], Oooo3b*.

β. Ssać [w tym: co (2)] (3) :

pić z czego (1): Dla czego [Bóg] máłce koźdey przydał pyersi/ [...] Y ktemu iefłcze nye yedne piersi dał/ [...] aby łnadź yełliby bliźnyetá były/ koźde z ofobná łwe myáło s czego by piło y łiebye żywiło. *GliczKsiąź D2v*.

W porównaniu (1): [lichwiarz] lichwę co mieśiac y co tydzień bierze; Iáko ná kárku końłkim kiedy ocokáły Slep všięđdzie: piie krew byđłęcá dźień cáły. *KlonWor 76*.

Szereg: »pić albo ssać« (1): [mucha] Ma thez żądło iáko pźczoła/ ktorem przyciąga wilkołci: kiedy pije albo z łie nieczo *FalZioł IV 29a*.

a. O Eucharystii; bibere Vulg (164) : To czincie ile kroc bęđziefz pyc na pamiatkę moię [Vulg 1.Cor 11/25]. *SeklKat C2v [przekład tego samego tekstu RybGęłli B4v, C, WujNT 607 [3 r.], 1.Cor 11/25]; KrowObr 202v*; Czemuż dźiatkam nierozumnym tego Sákrámentu nie dáiefć/ iefłi włzyłcy pić máią? *WujJud 178, 14, 178; LatHar 706 marg; RybGęłli B4v, C; WujNT 1.Cor 11/25, 607 [3 r.]*.

pić co (67): [w Polszczę] dawaią iefłcze/ prołtym łvdziam/ pić ł kielicha/ nie krew bożą/ ale prołtą wodę *SeklWyzn Ev*; ci ktorzy Páná Kryftułá iedzą ábo piją/ tedy ci iedzą y piją żywot wieczny. *RejPosWiecz² 95v, 91, 95v [2 r.]; LatHar 192; WysKaz 8. Cf »pić nowy kielich«, »pić krew«, »pić napój żywota«, »pić wino«.*

W połączeniach szeregowych (6): *SeklKat Y2v*; Ale iż ciáło Páná Kryftułowey/ y krew iego ieft náłzá włáłna. Przeto mowi do nas: bierzćie/ iecćie piyćie. *KrowObr 48, 48 [2 r.], 179; [wierni] Iefłi Ciáło y Krew iego [Chrystusa] prawđziwie przymuią/ y iedzą/ y piją/ iákoż łámego Páná Chriłtułá ćielełnie nie pożywáią? WujJud 171v*.

W powtórzeniach (3): A łlyłzyłz iáko tu duch Święty mowi? Niechay tźłowiek z onego chlebá ie/ y łkupká onego pije/ pije/ pije *KrowObr 202v, 202v [2 r.]*.

Fraza bibl.: »pijcie z tego (a. z niego) wszyscy; pili z niego wszyscy« [w tłumaczeniach lub nawiązaniach do *Matth 26/27* i *Mar 14/23*] = *bibite ex hoc omnes, biberunt ex illo omnes Vulg (24;5)*: *OpecŻyw 93*; *SeklWyzn E, Ev*; *KrowObr 47v, 48 [2 r.]*, 48v, 190, 199v (13); A wzięwłszy potym [Jezus] kielich/ podziękował/ y dał im/ mówiąc: Pijćie z nie⁸⁰ wżyltcy. Abowiem to ielt krew moiá/ nowego teftámentu *Leop Matth 26/27, Mar 14/23*; *WujJud 178 [3 r.]*; *WujJudConf 177v, 247*; *LatHar 691, 706*; A wzięwłszy kielich/ dzięki vczyniwłszy dawał im. y pili z niego wżyltcy. *WujNT Mar 14/23, Matth 26/27, s. 180 [2 r.]*.

Zwroty: »pić dawać (a. podawać) [komu z czego]« [szyk zmienny] (3): *SeklKat e2*; Bo kielich ná ofiarę Pánu Bogu zówłze poświęcano: lecz nie zówłze z niego ludziom pić dawano. *WujNT 603, 603*.

»z kielicha, z kubka, (nowy) kielich pić« = (*de calicem bibere Vulg [szyk zmienny] (14:7:3)*: *OpecŻyw 93v*; *RejPs Ff6*; *SeklKat X4v*; Iam to od Bogá wziął com thełz wam podał: Niechay tzłowiek łtego chlebá ie/ y łtego kielichá pije [Vulg 1.Cor 11/28] *KrowObr 205v [przekład tego samego tekstu SeklKat, RejPosWiecz² 95, RejPosWiecz³ 96, KuczKat, CzechRozm, WujNT 1.Cor 11/28]*, 48, 202 [2 r.], 202v [2 r.]; *RejPosWiecz² 95 [2 r.]*; *RejPosWiecz³ 96 [2 r.]*; *KuczKat 170*; *RejZwierc 197*; *CzechRozm 268*; *WujNT 180, 603, 1.Cor 11/26, 27, 28 (8)*; [Bo tak mowi łam pan/ Bierzćie/ iedzćie/ pieyćie łtego kilicha wżyltcy. (*marg*) *Matth 26. 1.Cor. 11. (-) ConfLutom a3v*].

»pić krew, świętość krwie« = *bibere sanguinem Vulg [szyk zmienny] (51:1)*: *OpecŻyw 55v*; *PatKaz III 137*; odłzczepięncy powiedaił/ żeby pán Chrifus tilko łamem Apołtołum krew łwoię pić kázál *MurzNT 126*; Ktho ie moje ciáło/ y pije moię Krew/ wemnie miełłka/ á ia wnim [Vulg *Ioann 6/57*]. *KrowObr 190v [przekład tego samego tekstu RejPosWiecz² 90v [2 r.]*, 93, 94v, *RejPosWiecz³ 97, KuczKat, WujJud 172v, LatHar 210, WujNT]*, 190, 190v, 191; *RejPos 88v [3 r.]*, 89v, 90, 103; Niechayze tu tedy vmilkną Kápárnáitowie/ [...] ktorzy vłty ciełsnemi łwemi/ chcą pożywáć ciáła Páná Kryłtułowego/ y pić krew iego. *RejPosWiecz² 94v, 90v [5 r.]*, 91, 93 [3 r.], 94v [5 r.], 95 [2 r.], 95v; *RejPosWiecz³ 97 [2 r.]*, 97v [2 r.]; *BiałKat 286 [2 r.]*, 313v; *KuczKat 180*; *WujJud 172v, 249, 252v*; *NiemObr 149*; *LatHar 195, 202, 210*; *WujNT Ioann 6/53[54], 54[55], 56[57]*, s. 331 [2 r.]; *SkarKaz 161b*.

»napoj (żywota wiecznego), nowe picie ofiary, z napoju pić« [szyk zmienny] (2:1:2): *RejPs 171v*; Tego pokármu pożywáć/ á z onego napoiu pić/ ielt w Pánu Kryłtułie miełzkáć/ á Páná Kryłtułá w łobie miełzkáiącego mieć. *RejPosWiecz² 93 [idem (2)]*, 91, 94v; kiedy chłéb y napóy żywotá wieczného ieść y pić bédziefz: pámiętay że pożywalł Ciáła y Krwie Páná twoięgo *BiałKat 278v*.

»pić wino« [szyk zmienny] (3): gdy thu oto tobie rołkázuię [Chrystus] ieść chleb ten/ á pić to wino/ [...] tedyć to rołkázuię czynić ná pámiątkę łwoię [!]. *RejPos 88*; *RejZwierc 197*; *CzechRozm 261v*.

Szeregi: »brać, (i) pić« (2): *RejPosWiecz³ 96v*; Bo z łamego Páná wyznánia/ y z wiary náłzey/ prawdziwe Ciáło ielt/ y prawdziwie Krew ielt: y gdy to bierzem y pijem/ to łię słáie/ iż my w Chryłtułie ieltelmy/ á Chryłtus w nas. *LatHar 192. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.]*.

»(i, nie) jeść, (i, a, abo, ani, nie) pić« = *edere (a. manducare) et bibere Vulg [w tym: „je i pije, pije, pije” (2)] (45)*: Chrifus rołkazał ielt y pyc/ á kxięza kaza łluchać/ gdi łamy mrucza łtoiąc v ołtarza *SeklKat Y3v*; Chrifus mowy iedzcie pijcie na odpulćzenie grzechow walłich *SeklKat Y3v*;

MurzHist P4; *KrowObr* 48, 190, 190v [2 r.], 202 [3 r.], 202v [4 r.] (12); *RejPos* 88, 89; *RejPosWiecz*² 91 [2 r.], 95 [3 r.], 95v [2 r.]; *RejPosWiecz*³ 96 [2 r.], 96v, [97]; *BiałKat* 291, 271, 278v, 286, 313v; Niechże człowiek doświadcza łamego siebie/ á ták niechay tego Chleba pożywa y z Kielichá pije. Abowiem kto ie y pije niedoſtoynie/ łąd łobie ie y pije [*Vulg* 1.*Cor* 11/29] *KuczKat* 170 [*przekład tego samego tekstu MurzHist, KrowObr* 202, 202v, *RejPosWiecz*² 95 [2 r.], *BiałKat* 271, *CzechRozm, WujNT* 1.*Cor* 11/29]; *CzechRozm* 268; *ArtKanc* N16; *WujNT* 331, *Ioann* 6/53[54], 1.*Cor* 11/26, 27, 28 (8); *SkarKaz* 157a; [*ConfLutom* a3v]. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r., przy innym szeregu 3 r.*]

»jeść abo pożywać i (a) pić« [*szyk zmienny*] (2): to łą rzeczy rozne ieść ciało Pána Kryſtułowe/ ábo pożywać ciała Pána Kryſthułowego/ y pić krew świętą iego *RejPos* 88v, 88v; *RejPosWiecz*² 95v.

»(nie) pożywać, (i, a, abo, ani, nie) pić« = *manducare et bibere* *Vulg* (45): *OpecŻyw* 55v, 93v; *PatKaz III* 137; *SeklKat* Y; prawdziwie á duchownie z wiarą pożywamy ciała iego/ á pijemy krew świętą iego *RejPos* 103, 88v *marg*, 90; Ktho pożywa ciała moiego/ y piye krew moię/ ma żywoth wieczny [*Vulg Ioann* 6/55] *RejPosWiecz*² 90v [*przekład tego samego tekstu RejPosWiecz*² 90v [3 r.], 93 [2 r.], 94, *RejPosWiecz*³ [97], *KuczKat* 180, *WujJud* 172v, 252v, *LatHar* 202, 210, *WujNT Ioann* 6/54[55]], 90v [4 r.], 91, 93 [4 r.], 94v [7 r.], 95 [2 r.], 95v; *RejPosWiecz*³ [97] [2 r.], [97]v; á wy którzy ielzce małżónek nie maćie/ á do Pánſkiego ſtołu przyſtępuiecie/ Ciála Pána Chryſtułowego pożywaćie/ y krew iego piiecie/ [...] chowaycież fye ſtátecznie małżóńkóm przyſzłym wálzym *BiałKat* 286; *KuczKat* 170, 180; *WujJud* 172v, 252v, 249; *CzechRozm* 261v, 268; *NiemObr* 149; *LatHar* 195, 202, 210; *WujNT Ioann* 6/54[55], 56[57], s. 607; *WysKaz* 8.

Przen (2) :

Zwrot: »pić krew duszą« = *wierzyć, że przyjmuje się krew pańską* (2): Pijąc wino wſpominam ná krew/ y wſpomináiąc piję krew dułzą moią. *OrzList* b3, b3.

b. *Przyjmować lekarstwa* [*w tym: co* (612)] (710) : Też wwarzyć żoładz/ z ſporziſzem á to pić/ thrzewa vmocznia Mocż mnoży *FalZioł* I 115b; Woda w ktoreyby była warzona polna drijakiew, z bukwicą oczukrowawſzy pić, wnątrzny boł y bolączkę rołpádzá. *FalZioł* I 136d; A VODkę trawową gdi ktho pije/ lędźwi czyſci *FalZioł* II 12c, I 2c, d, 3b, d, 4b [2 r.] (122); *GlabGad* C4; *RejKup* L, q2 [2 r.], q7; Chłop też láie zá piecem czyrwoną máść pije/ Bo mu gędli z wieczorá ná trzy głófy w kije. *RejWiz* 73v; *Goski* 13; Sledźionie záfyę ták małż pomagác/ náwierćiawſzy z octem máćierzey dułzki/ ma ten pić co go ſledźioná boli. *SienLek* 94v; Ożánkę w piwie wárzyć/ áż do połowice wywre/ á onę polewkę pić/ mocnie to pićie biegunkę ſtánowi *SienLek* 102v, 7, 17v, 39 [2 r.], 43v, 46 (80); [*chory, który się na niestrawność leczy*] áby co dzień ſtolec iáki/ niź pić poczyna vczynił *Oczko* 21, 10v, 14, 15 [2 r.], 20, 20v (11).

pić dla czego [= *na co*] (7): Też woda w ktorey by był wwarzony Kobyli ſzczaw/ s korzeniem brułci y ſparagowym á potym precedziwſzi ocukruy/ piy dla tey ſledziony twardołci/ y wátrobney. *FalZioł* I 73b, I 8d, 45b, 99c; *Oczko* 12. Cf »da(wa)ć pić«.

pić od czego (2): Też od biegunki dobrze pić popioł z ielenich rogow z Winem *SienLek* 102. Cf »da(wa)ć pić«.

pić z czego [= *wywar z czego*] (5): Mięło Iafzczorcze iadowite ieft y morzącze/ á ktoby z nie⁸⁰ pił, mieczą fie mu bolączi w ięzyk *FalZioł* IV 15a; Niemniej fok piołynowy álbo iuchá z wárzonego/ broní od iádu kto sniego pije. *SienLek* 157, 106, 157v. Cf »da(wa)ć pić«.

pić k czemu [= *przeciw czemu*] (2): Martwe dzieięć wywodzi liście Bobkowe w wodzie z miodem wárzone/ [...] Dobrze też ktemu pić mleko fucze z miodem á z winem. *SienLek* 114v. Cf »da(wa)ć pić«.

pić (na)przeciw czemu (7): *FalZioł* I 29c, 89a, 135a, b, 150c; Przeciw Bożey kaźni/ gorczyca dobra pić z łokiem ogorkowym. *SienLek* 60, 156v.

pić na co [= *przeciw czemu*] (11): *FalZioł* I 44c, II 6b, IV 8a, 15b; Weźmi dwie części wody/ winá trzećią/ nákládźze w to szálwíjey/ á warz to półpołu/ áż dwie części wywreia/ á to piy ná fkázoná krew. *SienLek* 144v, 89, 127, 149. Cf »da(wa)ć pić«.

pić za co [= *jako co*] (1): My [*wody ciepliczne jako*] [...] zá lékárftwo/ albo zá fyrop/ pić/ [...] krótko tu obaczém *Oczko* 12.

pić czym (1): á tak będzie kwaľno/ to niemocznemu dawać iefć/ y tę iuchę pić/ y przynękać go aby iá łyżką pił *FalZioł* V 68.

pić z czym (158): Też wodka Kamphorowa [...] płynienie trzew krwawe gdi iá z ocztem piie/ [...] zaľtanawia *FalZioł* I 71a; Orlicze Layno pić z wodá wmięľzawľzy w nie wina/ Niemocz padaiączá oddala. *FalZioł* I 144c, I 7b, 14c, 18c, 24a, 66b (47); Sok Podroźnikowy z winem piy/ gdy chorá wátrobę wľobie czuiefz. *SienLek* 88v, 38v [2 r.], 56, 57, 58, 59 (60). Cf »da(wa)ć pić«.

pić w czym [= *w napoju*] (26): Chczefzli zdrdw [!] być piy piołynek w winie. *FalZioł* V 47, I 7c, IV 3d, 36c; Piaľek też z męcherzá wygania proch zvfufzonych świerczkow domowych gdy go w Winie pije. *SienLek* 107, 85v, 88v, 109v, 110, 113 (9); *Oczko* 24. Cf »da(wa)ć pić«.

pić w czym [= *w chorobie*] (6): Takiefz też wodka fwoyľkiego mleczu iefth fiľnego doľwiadczenia w żółtey niemoczy pić *FalZioł* V 83v, I 69b, II 4d, 11a, V 77. Cf »da(wa)ć pić«.

Part praes act »pijác« w *funkcji passivum* 'pity' (7): Przeciw wielkhey niemoczy y inľzem niemoczam gľownym zimnym pomagaiá ľtroie pijác z łokiem rucianym *FalZioł* IV 8a, IV 12c, 14a, 21c, 22b; iuchá w ktorey wrzał Izop y polna mięťká/ [...] bárzo dycháwice odgania á oceth też siľny pijác. *SienLek* 85v; [*woda do uźywania za picie ma być słodka*] y któraby piiác/ [...] do opuchliny/ álbo dycháwice/ przyczyny nie dáľá. *Oczko* 10.

W połączeniu z określeniem okoliczności przyjmowania leku (1): ma pić w łazni albo w wannie ciepło [*lekarstwo na nerki*]. *FalZioł* V 111v.

W połączeniu z określeniem ilości i sposobu przyjmowania leku (116): a to maľz fyrop/ ktory pij poranu y wieczor tiepło trunek. *FalZioł* I 3b; ANyźowa Wodka otwiera zatkanie w żyľach/ I zachowawa kaźdego kto iá pije na tľczzo od koliki *FalZioł* II 3c, I 3d [2 r.], 6d, 7a, b [2 r.], d (63); Wino ieft rzecz ľubtilna, á tak richľo fie wkrew w wátrobie, przemiańia, przeto gdy ie kto richľo pije iedząc tedi też ono pirwey fie trawi *GlabGad* K7; Rutę w winie warz/ á on łok piy ciepło *SienLek* 73; koźiē bobki wpićiu rozwierciaľwľzy/ ná noc zedwie łyźce pić *SienLek* 148v, 6v, 39 [2 r.], 39v [2 r.], 52, 53 (47); niechayże tedy téy wody pijá siľá *Oczko* 21, 19v [2 r.], 21.

W połączeniu z określeniem pory i częstości przyjmowania leku (147): piy ten firop po ranu y w wieczor. *FalZioł* I 11b; zimnicze kto lie boij wodę tę piy, á zwłafzcza lecie *FalZioł* II 5d, I 1b, c, 2a, 3b [2 r.], d [2 r.] (83); tę iuchę niechay chory piie częłto *SienLek* 105; weźmi pięć párcicu garć/ á warz go w kożim mléku piy ono mléko po kilo kroć. *SienLek* 134, 17, 17v, 37v [2 r.], 39v [2 r.], 52v (62); owfzem ielli nagła potrzebá każe/ pić ią [wodę ciepliczną] y w Lipcu/ y w Siérpniu *Oczko* 22, 21 [2 r.].

W połączeniu z określeniem czasu przyjmowania leku lub wstrzymywania się od niego (26): też ieft ofobne lekarstwo naczirwoną niemocz/ [...] gdy vwarzisz ten krwawnik z babką á zboló armeno w wodzie defzczowey/ á tho piy afz przeftanie czyrwonką. *FalZioł* I 20d, I 1b, 15b, 37b, 79b, II 4a (9); Niektorzy ná fpánie to lekárstwo czynią/ mácierzą duşkę z korzenim w ocie wárzą/ á to po trzy dni piją *SienLek* 56v; Tym ktorzy żółta [!] niemoc ćierpią/ ieft lekárstwo bárzo pewne/ napierwíze łáyno źrzebięce/ z lipcem pić aż do dnia trzećiego *SienLek* 90v, 53, 53v, 57, 58v, 59 (17).

W połączeniu z przymiotnikiem [w tym: [co] dobry(-a, -e) pić (22), rzecz dobra, [co] silnego doświadczenia, [co] bardzo doświadczone; komu (10)] (25): RZodkwiana wodkha iefth zagrzewaiacza/ [...] y opuchłym ludziem iefth dobra pić *FalZioł* II 11b, I 135a, b, 147d, 150c, 151d (20); Też fok z łzánty pić bárzo dobry tym co żółtą niemoc máią *SienLek* 90v, 59v, 60, 96v, 177.

W połączeniu szeregowym (1): Wrzelięń. W czału mym vżyteczno ieft krew pułzczać/ młody fyr iefć, mołzcz pić, trunk przyjmować. *FalZioł* V 48.

W charakterystycznych połączeniach: pić cieplice [= wodę ciepliczną], gorzałkę (*aqua vitae*) (2), juchę ([z czego]) (39), krew, lekarstwo (2), czyrwoną maść (2), miód (5), mleko [czyje] (19), mocz wieprza dzikiego, moszcz (2), ocet (4), bobkowy olej, piwo (7), pokost, polewkę (3), serwatkę, sok [jaki, z czego] (23), syrop(ek) (14), trank (trunek) (2), wino (32), wodę (38), wodkę (psinkową, z goryczki, itp.) (20), żość [czyją] (3), żywicę; pić anyż (2), biedrzeniec, kozie bobki, bursztyn tłuczony, cynamon (2), czosnek, dryjakiew, boże drzewko, macierzą duszkę (2), *fenumgrecum*, galbanum, gnoj (5), gorczycę, goryczkę, imbir, izop, jagody jałowcowe, jądra laskowe, korzeń kiernozi, kosaciec, kozłek, krwawnik (2), liście pięćparcic (jałowcowe) (2), łajno (5), łoj jeleni, macierzą duszkę, mak, mastykę, mięso rakow rzecznych, mirrę tartą, mózg lelka (zajęczy) (2), nasienie (7), opich, osierdzie wołowe, piołynek (3), pluskwę, płuca (2), podroźnik, polej, popioł (10), proch (miętczany, z rakow, itp.) (32), raki tłuczone (3), relikwije, rutę (3), sadło psie (zajęcze) (2), serce sępa, serzenie zajęcze (4), siemię, stroje bobrowe, szalwiją, tuk, tyzannę, zioł(ka) (5); pić dla chorób wewnętrznych, dla opuchliny, dla twardości śledziony, dla zatkania wątroby, dla zaziębionego żołądka; pić za lekarstwo, za syrop; pić [co] z czym się lubi, z lekarstwy, z miodem (7), z mlekiem (4), z octem (9), z piwem (7), z winem (38), z wodą (8); pić osłodziwszy (2), osoliwszy, precedziwszy (2), przywarzywszy, uwarzywszy, zmieszawszy (2); pić jedząc, leżąc spokojem, osładzając, zagrzewając; pijąc pożywać, wypić; pić z dzbanka; pić łyżką; pić dobrze (26), bardzo pomocno, zdrowo; pić chyłem, ciepło (42), na czczo (8), co nacieplej (2), jako i pirwe syropy, miałko, rychło, tymże sposobem, ustawnie; pić jedną część, po [ile] dragm (6), po [ile] łotow (5), po [ile] łyżek (7), kieliszkow sześć, jeden napitek, połowicę, półtora tego, siła, szklenicę, trochę, po trosze (3), trun(ecze)k (12), po trunkowi (6), (tak) wiele (4); pić tego czasu, przed jedzeniem (jedłem) (3), lecie, w lipcu, w mor (2), na noc (15), przed obiadem, w południe, potym (3), przed przyścim, rano (15), po ranu (33), w sierpniu, na świtanii, przed wieczerką (4), (w, na) wieczor (25), (na, w) zarań (12), zimie (2); pić często (7), jako

często chcesz (3), po [ile] dni, co dzień, na każdy dzień (4), [ile razy] przez dzień (4), po [ile] krok (2), raz, po cztery razy, na każde zaranie; pić aż przestanie czyrwonka, do [ilu] dni (3), po [ile] dni (9), przez [ile] dni (10), do trzeciego dnia, trzydzieści dni, dwie niedzieli, przez cały rok.

Zwroty: »da(wa)ć pić« [w tym: (ile) czego (13), od czego, dla czego [= na co] (2), dla czego [= w jakim celu] (2), z czego [= co], z czego [= czym], czemu [= naprzeciwko czemu], ku czemu, na co [= na chorobę] (3), z czym (51), w czym [= przeciw czemu], w czym [= w napoju] (12), „nic” [szyk zmienny] (210): wwarzywfy jagody Iałowczowe/ s figami/ z lakricią w winie á oczukrowawfy day pić poranu. *FalZioł* I 68b; Warzyć to ziele z lawendą/ s Iżałwiją/ á dać pić. *FalZioł* I 141d; ludziom ktorzy rozum ftraczą to wino dawać pić *FalZioł* I 155b, I 7d, 16a, 18c, 36a, 41a (75); A tak chczeszli aby fdroph był Day mu czo picz aby zrzuczył *RejKup* p6v; tym drzewem [gwajakum] lekarze ludzi leczą dáiąc ie pić. *BielKron* 448v; Też Iufzona kiernożia mácherzyná [...] ma być dawaná pić w wielkemy niemocy. *SienLek* 59; Włofkich pśinek wziąć ze cztery/ á w winie ie roftárfzy dáć chorému pić z Winem. *SienLek* 132; dayże mu z oného dzbánká pić *SienLek* 151v, 37v [2 r.], 38 [2 r.], 39 [2 r.], 41, 51 (129); Wnętrzném chorobam/ Cieplice pić dáwać. *Oczko* [43v], 19v, 20, 21.

»pić ku zdrowiu« (1): I ktoż bý tak Iśałony był Co ku zdrowiu by nerad pił *RejKup* q3v.

Szeregi: »pić, pożywać« (1): bo go [wina agrestowego] fkoro po wytłoczeniu niemoże pić/ w potrawach go theż dobrze pożywać *FalZioł* I 155d.

»(z)jeść, (a, albo, i) pić« [szyk 15:6] (21): Mozg iego [Ielka] z winem warzony pijącz albo zkarmiá iedzącz, na bolenie głowy barzo pomaga. *FalZioł* IV 25d, I 4c, III 25d, V 68, 76; dobrze mieć Mirrę pod ięzykiem/ álbo tártá zmiękkim íaiem ieść/ á pić fok miętczány. *SienLek* 82v; wodę pić y mleko ieść *SienLek* 93, 17, 53v, 83v [2 r.], 88v (16).

c. *Spożywać napoje alkoholowe (bez dopełnienia bliższego); perpotare Mącz, Modrz; propinare Mącz, Cn; adbibere Calep; interbibere, praebibere Cn (228) : ZapMaz II G 97/90v; Dla towarzysfstwa wiecey pił BierEz D3v; kto ieft wielkich pierfi, ten też barzo tchnáci, á taki ieft moczny y też dobrze pije GlabGad P4v, G8; RejRozpr G3v; LudWieś B5; LibMal 1545/98, 1550/151v; RejKup g8, n6, n8, cc3v; BielKom D8, E7; Pánná s chłopem vciecze á pánicy pijá *RejWiz* 41, 26, 66v, 192; y dáli dzieię do nierządneho domu/ á dzieweczkę przedáli zá wino aby pili. *Leop Ioel* 3/3, *Iudith* 12/17, 18; KSiądz iedęn Izedł rániuchno/ Inadż też gdzieś dopijał/ Dom Izynkowny gdzie drudzy pili idąc mijał. *RejFig* Ee3v; Pánowie posiedziawfy kęf/ cáłą noc pili. *RejZwierz* 100v, 35v, 100v, 107; Vino largiore uti/ Nád Iwóy obyczay wiecey pić. *Mącz* 184c; Potare totos dies, Cály dzień pić. *Mącz* 316a, 24d, 314b, 316b, 460d, 507c; Iam to nie dawno IyIżał gdy fię w ręcz Iwárzyli Dwá Ziemiánie/ á wierzmi że w ten czás nie pili. *Prot* D, B3v; niemogę wiecey pić/ bo iuz niemam hláwy *GórnDworz* Q4v, S; *BielSat* D2v; Z mądrych Izałone gdy pijá. *RejZwierc* [238], 31v, 61 [2 r.], 61v, 100v, 111, 194, [233], 246v; *RejPosWstaw* 44; *BudBib Ioel* 3/3; Biádá wam/ ktorzi wftawaćie ráno abyście Izli zá piiánftwem/ á pijećie áż do wieczorá *ModrzBaz* 52v, 32, 36v, 52v [2 r.]; wypije mu [bogu *Piorunowi*] ná ofiárę kufel piwá wzęby viáwfy á dopiero zá nim wlyfscy pijá. *StryjKron* 161; KOźieł/ kto go zna/ piwfy do pólnocy/ Niemógł do domu tráfić o Iwéy mocy. *KochFr* 47; Piiáné moie rymy/ bo y Iam rad piię. *KochFr* 100, 60, 89, 103; *WerGośc* 212, 241, 269; *BielSjem* 5; *KochPieś* 20; *KochSob* 63; *PudlFr* 17; *BielRozm* 27; *Calep* 22a; *GostGosp* 32, 160; (nagł) Przymowká chłopfka. (-) Piyże*

Włódarzu: Pánie iuzem podpíl łobie. *KochPij* C4, C4, C4v; *KochAp* 8; *PowodPr* 73; *CzahTr* K3v; *KlonWor* 69, 70; [*WerReguła* 69].

pić do kogo (13): Ieden potrzała kobiałką Drugi bębnem á piłczałką Trzeci wyciągaiać łyie Woła do Kántorá piyę *RejRozpr* B; *MurzOrt* B2; Propino tibi/ Piyę do ciebie. *Mącz* 326c, 148a, 326c, 500a; *RejZwierc* 61; *PaprPan* I4v; (*nagł*) Do kogos. (-) [...] kiedyś zdrów/ á piiesz do mnie/ Podobnoć y ia mogę podpíc łobie łkromnie. *KochFr* 103, 71; *KochAp* 8 [3 r.].

pić u kogo (3): pyly v MathiŃcha palyvcha alź do trzeczyey godziny wnocz *LibMal* 1554/185; *RejFig* Bb6; Apud me potaturus est, V mnie ma pić/ bieładować *Mącz* 316a.

pić z czego [= *czym*] (5): krol Báltázár [...] łkaran był od Bogá o bluźnienie przeciw Bogu/ gdy pił z naczynia kościelnego z miłofnicami *BielKron* 110v, 95v; *HistRzym* 30; Liłowáty przy biésiedzie Pił z kufzá práwie łporęgo *KochFr* 101; *PowodPr* 75.

pić k komu (1): Trochę ie Fiedur/ piye bárzo máło/ [...] Ciefzą go drudzy/ drudzy k niemu piyą *KochSz* C2.

pić co [= *ile*] (2): Po łześci grofzy kwartę łobie vltáwili/ Ktorą pierwey w Menicy/ po dwu grofzu pili. *BielSat* C; *BielRozm* 15.

pić na kogo, na co (9): *RejRozpr* H2v; *RejKup* n4; Złozciełz Więć po dwu grofzu/ bo łie názbierało/ [...] To pan Burmiłtrz z Ráyćami/ iuz piją ná ono *RejZwierz* 102; *BielSat* B4; [*niewierna żona*] Mężowemi pieniędzmi podeymuie Gáchá. [...] Ano tego gołpodarz zamiony przypłaca. Mniema by ná gościá pił/ áno gość nań piie *KlonWor* 59. Cf »pić [*na co*] bezpiecznie«, »pić na niedźwiedzia skorę«.

pić za co (1): Piłarczykowie z nimi [*miejskimi sługami*] kompanią wiedli/ Y zá to łię łtroili/ y pili/ y iedli. *KlonWor* 16.

pić za co [= *za jakie środki*] (6): By tych pienedzy dopadła Nawykła by obiecadła. A pyła by za łie łmiełé *RejKup* k6v; Więć tám y owych dołyc/ co nędzniki gnabia [!]/ A zá cudzą robotę piją/ huczą trąbią. *RejWiz* 162; *BielSat* C4; *RejZwierc* 39 [2 r.]; *BielRozm* 22.

pić za koga, za co [= *w intencji czyjej, czego*] (5): A prawie łię wtem kochaią [*potomkowie*] Gdy oyczowie vmieraią. A potem piją za dułłę *RejKup* 17v; *RejZwierc* 89v; Pámiećacie onegda gdym pił zá was pánie *PudłFr* 8. Cf »za zdrowie pić«.

pić czym (2): A ieft ták rzecz vprzeyma choćbył cebrem pić chciał/ S tegoć łie prze dobroć łwą wiedz łie będye vmiał/ Wymowić [*Marcin Służowski wójt*] *PaprPan* Aa3v, I4v.

pić z kim (17): *HistJóz* D2; pyel zyanem Chelkowłkym napodworzu dobrą chwilyą *LibMal* 1546/122v; *GliczKsiąż* D8v; *BielKron* 110v, 419v; *RejPos* 322v; *BielSat* N4v; łie łnłzego łie czynili łedno z łiewiáłtami á s łochlebniki pili *RejZwierc* 23, 24v, 39 [2 r.]; *BudBib Gen* 43/34; *BudNT Matth* 24/49; WCzorá pił z námi/ á dźił go łhowamy *KochFr* 14; W Polłcze łłáchćic iáko by tész ná kárczmie łiedźiał. Bo kto łedno prziiędzie/ to z káždym pić mułłi *KochFr* 34; *BielSjem* 22; łikczemniku? [...] czył pił z vczćiwymi, Ktorych ręce ná cudze łiełzki łie czyháią? *CiekPotr* 77.

W połączeniach szeregowych (42): Złozdiey łiegdý łię ożeniał/ A łąłiádow k łwádźbie wezwáł: Ktorzy łię tám wełelili/ Táńcowali/ łedli/ pili. *BierEz* M2v; *BierRozm* 6; *SeklKat* R2v; Ieden bog łie náuczá cudzołozyc/ drugi pić/ drugi łie łwárzyć [*Unus deus instruit te fornicari alter bibere, alter litigare*] *HistAl* K2; *KromRozm I* Nv [2 r.]; Táńcuý łkakay miłuy piy łedz/ A o łnych rzeczach łie

wiedz *BielKom* F8v; *KrowObr* 124v; *RejWiz* 16, 162; Rozeffi fie tedy wśfyłtcy ieść y pić/ y vżywác/ y dáváć dáry [*manducare, et bibere, et epulari, et dare munera*]/ onym ktorzy niemieli *Leop* 3.*Esdr* 9/55; *RejZwierz* 122v; *BibRadz Luc* 17/27; *BielKron* 112v; *Mqcz* 154c; Pátrzayże też záfię ná takie ludzi fwowolne/ [...] iáko fkaczą/ iáko piją/ iáko fie oblápiáią *RejPos* 334v, 276v, 322v, 346; *BielSat* Hv, L3; *RejZwierc* 24v, 114; *BielSpr* 14v, 25v; *HistHel* C2; *SkarŻyw* 270; Wy tedy/ co kto lubi/ moi towárzyfze/ Pijćie/ grayćie/ miłuyćie: Ian fráłzki niech piŕze. *KochFr* 58; *BielSen* 19; *BielSjem* 26; porzúćili mieŕczánie wśfyłtkę o łobie pieczą/ iufz tylko ŕzynkuia/ piją/ á łotruia *GórnRozm* L3v, A3v; *Calep* 461b; *KořakSzczęřl* A3; *WujNT Luc* 12/19, 45, 17/27, 28; *SkarKaz* 119b, 551b; *VotSzł* D4; *KlonWor* 16.

W powtórzeniu intensyfikującym: »pić a pić« (1): *Perpoto/ Vítawicznie piyę á piyę/ biefiáduyę. Mqcz* 316c.

W przeciwstawieniu: »pić ... suszyć« (1): *Czáła nocz pił á wdzien fułfy RejKup* R.

W porównaniach (2): A gdi iuż we trzech lecyech będye [*dziecię*]/ weźmye go łobye [*ojciec*] zá towárzyłfá thák iż muŕi ínim yáko yeden vrořły chłop pić. *GliczKsiąż* D8; (*nagł*) *Ná Piwnice*. (-) S tego gmáchu wśfyłcy tyiá/ Kiedy do dnia by pŕi piiá. *RejZwierc* 237v.

W charakterystycznych połączeniach: *pić z kubków (kościelnych)* (2), *z kusza, z naczynia kościelnego, z statkow; pić z głodu; pić dla towarzystwa; pić na kalety; pić za duszę, za cudzą robotę; pić achtelem, cebrem; pić z dworzany, z goŕćmi, z gromadą (gromadzicą)* (2), *z miłóŕnicami, z niewiastami, z pochlebniki (pochlebcami)* (2), *z pijanicami, z uczciwymi; nauczać pić; pić na biesiedzie, w cieple, na podworzu, w stołu; pić nazbyt, nad swoj obyczaj, połowicę, wiele (więcej)* (11), *zbytnie; pić barzo, z chuci, darmo* (2), *dobrze* (9), *najwymyŕlniej, o więtszą pełną, ŕmieie; pić dobrą chwile, długi czas, tak długo, [ile] dni, do drugiego dnia, cały (na każdy) dzień* (4), *dwie niedzieli, całą noc (całe nocy)* (7), *do połnocy* (3), *do trzeciej (godziny) (w noc)* (2).

Przysłowia: *CI ná trunek to mi wierz wyborni mężowie/ Prędyey cie pić niźli bić łam á łam wyzowie PaprPan* H3; *BielSjem* 22.

pił áż mu w kárku trzeřzczáło WerGořc 242.

Bo nie to łotr co piye á ma zá co/ ále to co nie ma zá co. GostGosp 32.

Fraza: »bodaj zdrow pił« (1): (*nagł*) *Nagrobek opiłey bábie*. (-) *CZij to grób? boday zdrów pił. cziiá to mogliá? KochFr* 71.

Zwroty: »[na co] pić bezpiecznie« = *licząc na coř* (1): *Syedzi nędznik ná worku/ by miał być żyw wiecznie/ A drugi ná ten worek/ iuż piye beřpyecznie. RejZwierz* 124v.

»na borg pić« = *pić na kredyt* (1): *chłopi kędy ná borg piją/ tám fie vbożą GostGosp* 134.

»pić w karczmie, w gospodzie, w piwnicy« [*szyk zmienny*] (3:1:1): *IEden pijác w piwnicy/ był dłužen niemáło RejFig Cc3v, Ee3v; Aleř ty łobie dobrowolnie dał oczy wyiác/ pijác w gořpodzie HistRzym* 114v; *HistHel* C; *GostGosp* 166.

»kolejką, rzędem pić« (1:1): *Stądze był on zwyczay v ftárodawnych Tátárow/ iż s tey czáłze/ ktorą ieden drugiemu ná bieřiedzie koleiką pijác podawał/ nie był godzien ten człowiek pić/ ktorzy nieprzyiácielá/ ręką ŕwą nie zábił GórnDworz* Hhv; *Potym wśfyłcy v Krolá ná obiedzie byli/ Swym zwyczáiem prze iego zdrowie rzędem pili. StryjWjaz* A4v.

»litkup pić« = *opijać transakcję handlową* (1): byely przy Kupyę wstawizkach y przy potdawanyą na czo y litkup tamżyze pyeli Iako thego obyczay yeft. *ZapKościer 1584/49v*.

»bez (a. przez) miary, niemiernie pić« [*szyk zmienny*] (2:1): Sláchtá Mázowiecka winowála [*o śmierć Janusza ksiąźęcia*] pánnę Rádzyeiowkã/ [...] częgo nie winná byłá/ bo mu w tym żadny winien nie był/ iedno łam łobie pijąc bez miáry. *BielKron 419v, 419v; GórnRozm F3*.

»pić (jako) na niedźwiedzią skorę« [*o niepewnych przedsięwzięciach; aluzja do przysłowia*] [*szyk zmienny*] (2): *HistLan F*; Bo łie więc czálem chłubimy mocámi á łprawámi łwemi [...] to iuz ná to ták bełpiecznie pijemy iáko ná Niedzwiedzią łkorę/ ktory ięzyczne w łefie krowy łupi. *RejZwierc 262v*.

»pić (aż) do obżarstwa (i pijaństwa)« = *bibere ad voracitatem et ebrietatem* *Modrz* (2): Iedziá tãm y piią nie do łytości/ ále do obżárłtwá y pijáńłtwá. *ModrzBaz 54; StryjKron 160*.

»pić bez pamięci« (1): tey niewiádomości łam łobie przyczyná/ [...] Mogąc do domu wczás iść/ nie pić bez pámięci *KlonWor 70*.

»pić do sytości« (3): Nie myłę wyrzędzić złóści/ Iedno piję do łytości *BielKom E7; BielKron 435; ModrzBaz 54*.

»ustawicznie pić« [*szyk zmienny*] (4): [*Papieże*] Gdy Papięłtwá dołtáná/ [...] iedziá y pijá wstawiznie *KrowObr 28v*; Potito frequentativum, Vłtawiznie pić/ łac w łię bez przęłtanku/ bięłiad páłtrzić. *Mqcz 316a, 316c [2 r.]*.

»pić aż oczy wylázi« (1): [*dworzanin pyta*] Wyęczy łepyey kołtki áłbo kárty grác/ áłbo pić aż oczy wylázi *KromRozm I Nv*.

»prze zdrowie, za zdrowie, zdrowie pić« = *pro salute gratiosorum a. pro sanitate bibere* *Modrz*; *pro salute bibere* *Cn* [*szyk zmienny*] (5:2:1): *BielKron 435; RejZwierc 89, 89v; StryjWjaz A4v*; Bo wzięli łobie ná tákich wczłtach w obyczay pić zá zdrowie niektorych ná łię łáłkáwých. *ModrzBaz 54, 52v*; PRze zdrowie gołpodarz pije *KochPij C4; KochAp 8*.

Szeregi: »pić a dopijać« (1): Zygmuncie Lenarćie/ [...] pij á dopijay/ y dobrze iedzi/ áż do łyżtości/ potym odpoczynielz *BielKron 435*.

»godować i pić« (1): á wczyniwłły tańczę łpiewáiących wełłi do bożnice Bogá łwego/ á goduiąc y pijąc złorzeczyli Abimelechowi [*inter epulas et pocula maledicebant Abimelech*] *Leop Iudic 9/27*.

»jeść, (i) pić« = *edere et bibere* *PolAnt*; *comedere et bibere* *Modrz* [*szyk 7:4*] (11): *KrowObr 28v; BielKron 435*; Chrońćie łię tych białych głow co nád węglim łiedziá/ Bo ná náłze káłety pijá dobrze iedzi. *BielSat B4 [idem BielRozm 14], C4; BudNT Matth 24/49; ModrzBaz 54; Oczko 18v; StryjKron 160*; on Polłki Pòétá Rey łtáry/ [...] łam rad dobrze pił y iadł/ bo był Phegon práwy *WerGośc 241; BielRozm 14, 22*.

»pić a gardła swe nalać« (1): mam ięzyczne łam dobry á pełny dzban dobrej gorzálki/ piymyż/ á gardłá łwe áż do wierzchu náłeymy. *WerGośc 230*.

»(i) pić i (a) upi(ja)ć łię (a. popić łię, a. spić łię)« = *bibere et inebriare* *PolAnt* (4): y pili tãm zyożefem y łpili łie łným. *HistJóz D2; BibRadz Ier 25/27; BudBib Gen 43/34*; Pan Bog z gniewem przez Proroká mowi: Piyćieź tezy á wpijajćie łię/ á iuz łię ták małćie á nie powłtáycie ábyłćie wśc [!]/ mogli przed mieczem *WerGośc 236*.

»żreć, pić« (1): iako będzie zdrów ow chory/ ktoremu lekarz lekárstwá dáie/ á on od zbytku ftrzymać fię niechce/ ále zrže/ pije przećię nie miernie poftáremu. *GórnRozm* F3.

Przen (4) :

pić z czego [= *czym*] (1): *BibRadz Ier* 25/16 *cf* »pić i zataczać się«.

pić z kim (2): Ale rádżę z tym Gościem [*Duchem Bożym*] ábyfćie mniey pili/ Zebyfćie go w głębokim Koflu nie topili. *Prot* C3v; *BielSen* 7.

Zwrot: »[do czego] pełną pić« (1): Ktora [*Wisła*] połknęła ftrumieni ták siła/ Y z rzekámi fię wielkimi zbráciła. Y káždy/ ktora do niey pełną piła/ Káżdą fpełniła. *KlonFlis* G3.

Szereg: »pić i zataczać się« (1): Będąc pić z niego [z *kubka wina popędliwości*] y záthácząc fię będą [*Et bibent et tremant*] *BibRadz Ier* 25/16.

2. *W inf*: *Napój, picie; bibere, potus PolAnt, Vulg; potare PolAnt; poculum Mącz* (39) : Iako ty żyd będątz/ požádálf odemnie pitz [*Vulg Ioann* 4/9] *OpecŻyw* 49v; iednego czásu vpadła mu [*opatowi*] fzklenicá z ręki gdy mu [*biskupowi*] niofł pić *BielKron* 323v; *WujNT Ioann* 4/9.

Zwroty: »da(wa)ć (a. podać) pić« = *dare potum (a. bibere) PolAnt, Vulg; potare PolAnt; (ad)ministrare poculum, miscere Mącz* [*w tym: komu* (26), *czemu* (1); *ile* (1)] [*szyk zmienny*] (30): *OpecŻyw* [34], 49v [2 r.]; *SeklKat* M; NIemiec miedzy Polaki też zá ftołem fiedziafł/ Iáko fobie pić podać/ powiedzieć nie wiedziafł. *RejFig* Cc7v, Ee2v; Day mi pić profżę cię. *BibRadz Gen* 24/45; Abowiem láknálem/ á wyfćie mi dáli ieść/ prágnálem/ y dálićie mi pić *BibRadz Matth* 25/35, *Matth* 25/37, 42, *Ioann* 4/7, 10; Zyflára Hetman z wielkiego przeftáchu vciekfł z wozá do iedney niewiafły [...] ále gdy fprágnálf/ profíl oney niewiafły by mu dáła pić/ y dáła mu mleká. *BielKron* 49v, 268; *Mącz* 222b [2 r.], 222c, 223d; o leczeniu żywotá [...] Kiedy dawálf pić/ niechay ciepło wolne będzie. *SienLek* 37v; *HistRzym* 28v; *BudBib Iudic* 4/19, *Ion* 3/7; *Oczko* 21; *SkarŻyw* 497, 532; *PudłFr* 29, 44; *WujNT Matth* 25/42, *Ioann* 4/7, 10.

»nal(ew)ać pić« = *administrare poculum Mącz* [*szyk zmienny*] (3): *Mącz* 222c, 223d; On Gánimedes co poń Iowifz był sfzedł z niebá/ Aby mu pić nálewał [...] Gdyby z náfzym Piláwfkim obá byli fpołu/ Iużby fie nálf do poftug lepiej bogom przydał *PaprPan* Y4.

Szereg: »(nie) jeść, (i, a, albo, ani) pić« = *manducare et potus PolAnt, Vulg; pasci et bibere, manducare et potare PolAnt* [*szyk 15:2*] (17): gdy cie była twoia milá matka ftracila/ ktotz dáwał ieftz albo pitz. *OpecŻyw* [34]; *SeklKat* M; *BibRadz Matth* 25/35, 42; Krol Allau opánowawfzy miáfto poimał y Kaliphá/ [...] y niedał mu pić áni ieść *BielKron* 268; *HistRzym* 24v, 25, 28v; *BudBib Ion* 3/7; *HistHel* C3; idźcie dayćie mu ieść y pić/ a wiedzćie ifz vmárły ieft. *SkarŻyw* 497, 532; *PudłFr* 29, 44 [2 r.]; *WujNT Matth* 25/42; Ktorego ia znam dobrze/ Páchołek vdátny/ [...] Zyie náder wybornie/ pić/ ieść/ iáko gnoiu *PaxLiz* D.

Formacje współrdzenne: *dopić, dopić się, napić, napić się, odpić się, opić się, podpić, popić, popić się, przepić, przepić się, przypić, przypić się, rozpić się, spić, spić się, upić, upić się, wpić, wpić się, wypić, zapić; pijać, dopijać, dopijać się, napijać się, opijać się, podpijać, popijać, popijać się, powypijać, przepijać, przepijać się, przypijać, przypijać się, upijać, upijać się, wpijać, wpijać się, wypijać, zapijać się.*

Cf **PICIE, PIJĄCY, PITY, WINOPIJCA**